

2. Зайцева Н.Е., Сапа И.Ю. Основы применения микробиологической терапии в клинической практике // Клінічна імунологія. Алергологія. Інфектологія. – 2007. – №3. – С. 49-52.
3. Козько В.Н. Эубиоз, дисбактериоз, пробиотики // Лікування та діагностика. – 2001. – №2. – С. 21-27.
4. Коссак Б.Й. Патогенетичні особливості термінальних станів неонатального періоду // Медико-соціальні проблеми дитячого віку: Матеріали науково-практичної конференції. – Тернопіль, 2007. – С. 70-71.
5. Незгода І.І., Боднарюк О.В. Ротавірусна інфекція у дітей, сучасні підходи до лікування // Інфекційні хвороби. – 2007. – №1. – С. 30-33.
6. Няньковський С.Л., Шаєвська Х., Заричанський Я. Роль пробіотиків у вигодовуванні дітей, профілактиці і лікуванні захворювань у дітей та дорослих // Сучасна педіатрія. – 2006. – №2. – С. 212-218.
7. Панишко Ю.М., Ковцун В.І., Козій Р.С. Вода – джерело життя та здоров'я // Здоровий спосіб життя. Збірник наукових статей. – Львів, 2006. – Вип. 16. – С. 24-32.
8. Панишко Ю.М., Ковцун В.І., Козій Р.С. Вода – джерело життя та здоров'я. Дослідження лікаря Ф. Батмангхеліджа про воду // Здоровий спосіб життя. Збірник наукових статей. – Львів, 2007. – Вип. 18. – С.33-37.
9. Хайтович Н.В. Клиническое питание в педиатрии (Обзор литературы) // Современная педиатрия. – 2007. – №1. – С. 210-214.
10. Kelly C.P., Pothoularis C., La Mont J. T. Clostridium Difficile colitis // The New England Journal of Medicine. – 1994. – V. 330, №4. – P. 257-262.
11. Phumaphi J., Judd J. Clinical management of acute diarrhea // WHO/UNICEF Joint statement. – 2004. –P. 2-7.

Л.І. КОТИК

ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ «СІЛЬСЬКЕ ПОСЕЛЕННЯ» В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

У статті розкриті та проаналізовані погляди різних вчених на дефініцію поняття «сільське поселення». Акцентована увага на впровадження в наукове середовище концепційних підходів до розуміння поняття "село".

У статтє раскрыты та проанализированы взгляды разных ученых на дефиницию понятия «сельское поселение». Внимание акцентировано на внедрение в научную среду концептуальных подходов к пониманию понятия "деревня".

The opinion different scientifics on the determination the conception "village" opened and analyzed in the article. Attention is accented on the introduction of modern conception "village" in the science sphere.

Значна частина населення світу проживає в специфічних соціально-економіко-культурних утвореннях під назвою «сільські поселення». Специфіка формування мікроклімату даних утворень, їхній спосіб життя, а також переважаючі цінності безпосередньо впливають на формування суспільного здоров'я та майбутнього генофонду людства. Виходячи з цього, актуальними стають дослідження пов'язані з теоретичним вивченням функціонування сільських утворень на початку ХХІ століття.

На сьогоднішній день в світовій науці не сформувалося єдиного підходу до дефініції поняття „село” та критерію віднесення населеного пункту до адміністративної одиниці село. Так, згідно „Великого тлумачного словника сучасної української мови”, село – це 1) населений пункт (звичайно невеликий) неміського типу, жителі якого займаються переважно обробіткою землі; 2) сільська місцевість взагалі [1, с. 1113].

Подібного визначення дотримується й доц. М. Влах, яка в праці „Географія населення: словник-довідник” зазначає, що село – це 1) поселення, населення якого зайнято переважно у сільському господарстві; 2) історичний тип великих сільських поселень, що виконували роль місцевого центру для хуторів та дрібних поселень [2, с. 127].

Крім поняття „село” в науковій мові ще як синонімічне до нього використовують поняття „сільське поселення”, натомість як поняття „селище” є відмінним й означає поселення несільськогосподарського профілю (неміське) [2, с. 126].

Критерієм, що дає змогу віднести поселення до категорії села чи міста є кількість проживаючого в ньому населення. Верхня та нижня його межа відмінна в різних країнах світу. Так в Україні селом вважається поселення з населенням до 200 осіб, а в Бельгії з населенням до 15 тис. осіб. В США, Австралії окремо стояча ферма іменується сільським поселенням, натомість як в Швеції та Норвегії вона носить назву хутора.

В Україні прийнято сільським поселенням іменувати населений пункт із кількістю населення менше 10 тис. осіб, більша половина якого зайнята в сільськогосподарському виробництві. Нижній критерій визначений на рівні 15 відокремлено стоячих будівель, відстань між якими не перевищує 2 км – хутір.

Всі села в Україні за кількістю мешканців поділяються на: малі – до 500 осіб; середні – від 500 до 1000 осіб; великі – понад 1000 осіб.

За виробничими функціями сільські поселення України діляться на сільськогосподарські (з двома підтипами: рослинницькі та тваринницькі), несільськогосподарські (поселення промислових підприємств, лісопромислові, рибпромислові поселення та ін.), змішаного типу (аграрно-промислові).

На сучасному етапі в Україні поширені такі планувальні форми сільських поселень, як групові, однувличні, ланцюгові, правильної шахівниці, присілки, хутори [3, с. 215].

Найпоширенішою є групова форма поселення, тобто скупчення багатьох круглих вулиць. Такі поселення мають форму кола або еліпса. Ця форма найбільш поширена в Прикарпатті, на Поділлі тощо.

Однувличні села – це села в яких будівлі тягнуться вздовж головної вулиці. Вони поширені на Поліссі, зустрічаються у степовій частині України. Ланцюгові села подібні до однувличних, але мають правильної форми.

Села правильної шахівниці виникли значно пізніше й їх забудова здійснювалася за попереднім планом. Таку форми мають села, які виникли відносно недавно.

Присілки найбільш поширені в Українських Карпатах й є перехідною формою від хуторів до більших сіл.

Слід зазначити, що така типізація сільських поселень за планувальною формою характерна й для англо-американської суспільно-географічної школи й для прикладу представлена на рис. 1.1.

Згідно наукових розробок проф. Топчієва О.Г., сільські поселення ще можна класифікувати за адміністративним чи господарським статусом та переліком економічних та соціальних функцій, які вони виконують. Зокрема, розрізняють села – центри сільських рад, центри (садиби) сільськогосподарських підприємств чи їх відділів (бригад). Сільські поселення можуть виконувати функції організаційно-економічні (садиби сільськогосподарських підприємств), виробничі сільськогосподарські, з промислової переробки сільськогосподарської продукції та будівельних матеріалів), соціальні (сфера послуг, освіта, культура та ін.), рідше – рекреаційні, наукові [5, с. 303].

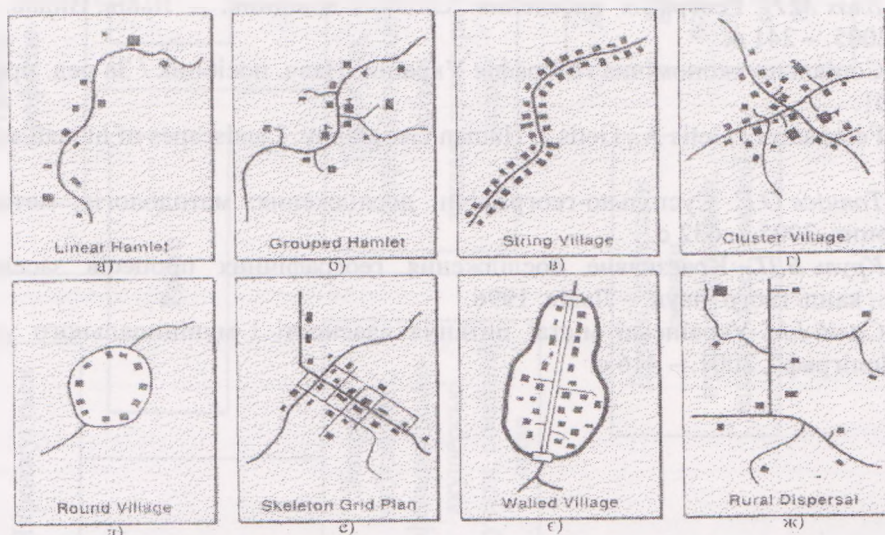

Рис. 1.1. Типізація сільських поселень за планувальною формою [4]:

а) лінійне сільське поселення; б) групове сільське поселення; в) ланцюгове село; г) групове село; д) кругле село; е) плану решітчастого каркасу (правильної шахівниці); є) суцільної забудови село; ж) міського розпорощення.

Типізувати сільські поселення можна й за генезисом взявши за основу ознаки часу утворення поселення та його первинного національного характеру. Вибір таких ознак дозволяє розкрити не лише умови виникнення поселення, але й відображає в значній мірі його планувальну форму та місце в мережі розселення в цілому [6].

З урахуванням визначених критеріїв, узагальнюючи факти щодо умов утворення, всі сільські поселення, наприклад Галичини, можна об'єднати в такі типи:

- українські сільські поселення, що виникли до XIV століття;
- сільські поселення засновані польськими колоністами протягом XV – XVIII століття;
- сільські поселення, засновані німецькими колоністами у кінці XVII – середині XX століття;
- сільські поселення, закладені польськими колоністами у XIX – на початку XX століття.

Роль села у житті людини найкраще демонструє рис. 1.2. складений нами для сільських населених пунктів аналогічно напрацюванню п. Салія І.М. [7] для міських поселень.

В той же час, проживання населення в сільських поселеннях найкраще характеризується на сучасному етапі розвитку геоурбаністики такими поняттями:

– рівень життя населення сіл – рівень добробуту населення, споживання благ і послуг, сукупність умов і показників, які характеризують міру задоволення основних життєвих потреб людей (доходи, житло, доступність товарів та послуг);

– спосіб життя мешканців сільських поселень – сукупність форм його повсякденної життєдіяльності, взята в єдності з умовами, що її визначають, і ціннісними орієнтаціями (прагнення до освіти, творчої наснаги й ініціативи в роботі та житті, до активного відпочинку);

– якість життя мешканців сільських поселень – узагальнююча соціально-економічна категорія, яка суттєво доповнює і узагальнює поняття „рівень життя”, інтегруючи в собі не тільки рівень споживання матеріальних благ, а й задоволення духовних потреб, здоров'я, тривалість життя, якості середовища, що оточує людину, морально-психологічний клімат, душевний комфорт (інтерес до культури, політики, участі в управлінні, вирішенні місцевих і державних питань).

Як видно, на сьогодні існують різні підходи до дефініції поняття ”сільське поселення”. В той же час для України в зв'язку з майбутньою територіальною реформою визначення даного поняття набуває державної ваги, оскільки власне сільське поселення з його соціально-комунікаційною інфраструктурою та ментально-культурними важелями впливу має стати центром формування майбутніх територіальних громад, а значить осередків соціально-медико-економічного життя держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2002. – 1440 с.
2. *Влах М.Р.* Географія населення: словник-довідник. – Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – 241 с.
3. Соціально-економічна географія України: Навч. посібник / За ред. проф. Шаблія О.І. – Львів: Світ, 2001.
4. Fellmann J., Getis A., Getis J. Human Geography: Landscapes of human activities. – Boston, 1997. – 546 p.
5. *Топчієв О.Г.* Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
6. *Круль В.П.* Краєзнавче дослідження географічних процесів заселення Галичини. Автореф. дис. ... канд. геогр. наук. – Львів, 1996.
7. *Салій І.М.* Українські міста: питання власності і муніципального управління. – К.: ДП „Експрес-Поліграф”, 2001. – 416 с.

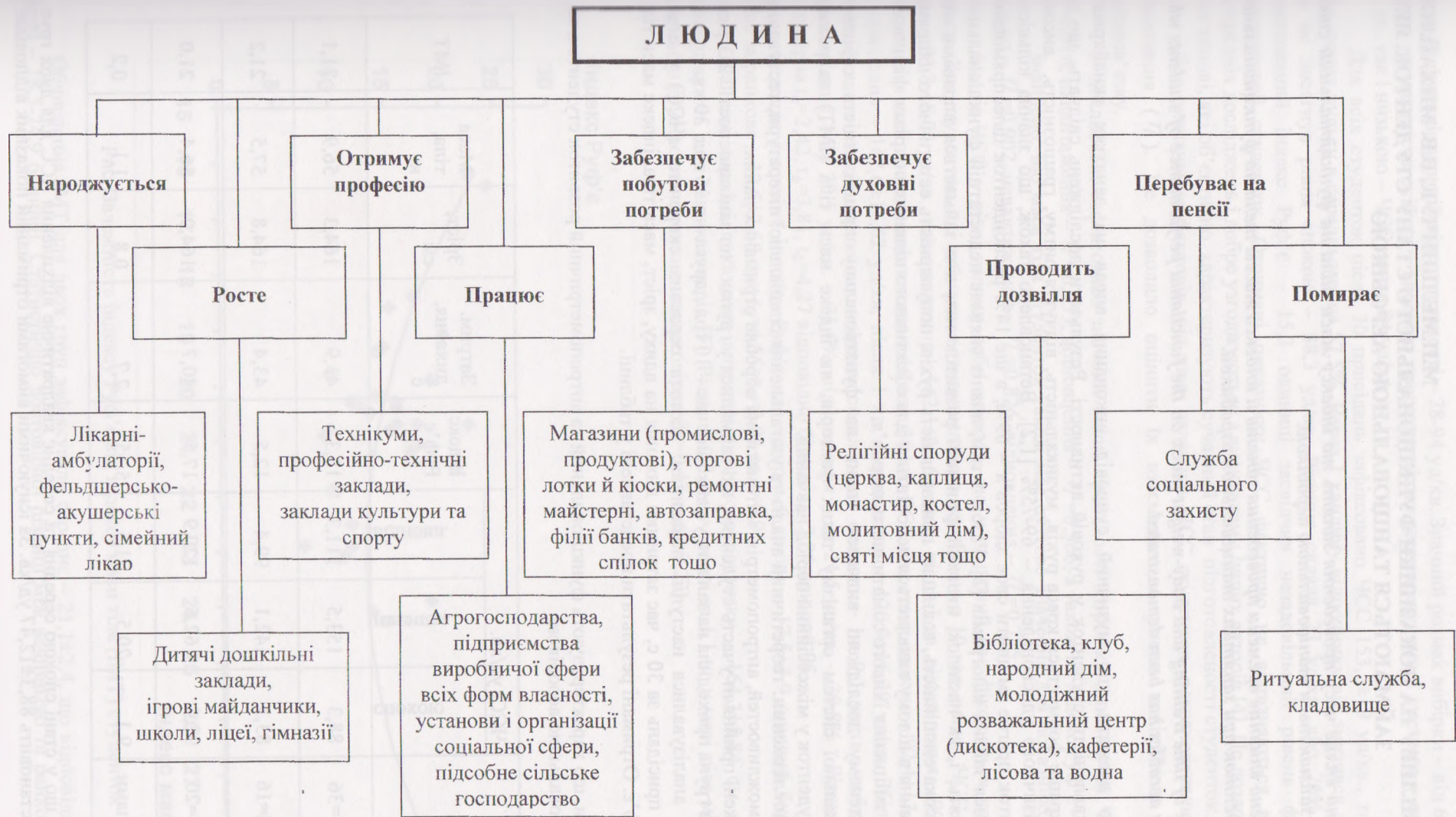

Рис. 1.2. Роль села у житті людини.